

Geert Dijks, directeur Hiswa-Recron en domeinleider Natuurinclusief vrijetijdseconomie

‘Er zal moeten worden geïnvesteerd in robuuste, bereikbare en beleefbare landschappen om de recreatiebehoefte op te vangen’

‘Volgens recent Nederlandse Vrijetijds-onderzoek (I&O Research, 2024) heeft 99 procent van alle inwoners van ons land vorig jaar minimaal één vrijetijds-activiteit buitenshuis ondernomen. In totaal waren er maar liefst 2,45 miljard vrijetijdsactiviteiten waarvan ruim de helft routegebonden recreatie. Wandelen staat op nummer één met 811 miljoen en fietstochten op twee met 249 miljoen activiteiten. Waterrecreatie komt uit op 60 miljoen.

Meestal ondernemen mensen deze activiteiten alleen (40 procent) of met een partner (32 procent). En vaak dicht bij huis: 52 procent in de eigen gemeente en 91 procent in de eigen provincie. Recreative ruimte is van groot belang voor de fysieke en mentale gezondheid van mensen.

Met de komende groei van de bevolking en de bouw van vele tienduizenden nieuwe woningen in ons land zal de behoefte aan recreatieactiviteiten fors toenemen. Om dat goed op te vangen is er tot 2030 maar liefst 27.000 hectare extra recreatieruimte nodig en in 2050 zelfs 63.000 hectare, een gebied zo groot als de Veluwe. En dat dichtbij huis en in de omgeving. Natuur is voor veel mensen een containerbegrip. De zeer kwetsbare natuur moet uiteraard zoveel mogelijk worden ontzien. Dat kan onder andere door te investeren in uitgekende routenetwerken, druktemeters die alternatieven aanwijzen en digitale routes in spelvorm met een educatief karakter. Anderzijds zal ook moeten worden geïnvesteerd in robuuste bereikbare en beleefbare landschappen om de recreatiebehoefte op te vangen. Verbieden is geen optie, want dan vervreemdt de belastingbetaler van de natuur en is er geen draagvlak voor financiering van bescherming en ontwikkeling.’

Georgette Leltz, directeur van Nationaal Park Hollandse Duinen

‘Alleen als mensen natuur in hoofd en hart sluiten doordat ze het kunnen ervaren, blijft er draagvlak voor bescherming’

‘Vooral in de Randstad is het noodzakelijk dat er veel natuur- en recreatiegebieden bij komen. De bevolking groeit maar de ruimte om te recreëren groeit niet mee. De aanwezigheid van natuur dicht bij mensen zie ik als een noodzaak, niet als een luxeartikel. Alleen als mensen natuur in hoofd en hart sluiten doordat ze die kunnen ervaren, blijft er draagvlak voor bescherming van natuur. Immers ‘onbekend maakt onbemind’. Daarom pleit ik voor meer natuurruimte in de ontwerpen van nieuwbouwlocaties. Dagelijkse ommetjes in een groene omgeving vinden daar plaats. Dat ontlast natuurgebieden. Daarnaast is het creëren van grote natuur- en recreatiegebieden dicht bij de stad essentieel voor een gezonde leefomgeving. Dat is de basis voor een goed woon- en werkklimaat. Dat deze gebieden beheerd moeten worden door ervaren natuurbeheerders die bekend zijn met het beschermen van natuur en tegelijk ruimte bieden aan recreatie, staat voor mij buiten kijf.

En zeker, niet alles kan overal. In de natuurbeheerpraktijk wordt al heel lang gewerkt met maatregelen om biodiversiteit te behouden. Natuurbeheerders werken aan effectieve zonering binnen hun beheergebieden. Dit maakt het mogelijk om bezoekers te ontvangen waar dat verantwoord is en de recreatieve draagkracht van de natuur hoog is. Kwetsbaardere gebieden met hoge natuurwaarde zijn vaak al minder makkelijk toegankelijk. Bezoekersaantallen worden gereguleerd door de aanwezigheid van (parkeer)voorzieningen, door verkoop van toegangsbewijzen of door seizoensgebonden openstelling. Het instellen van een nieuwe maatregel levert regelmatig de nodige commotie op. Door het waarom van een maatregel goed uit te leggen levert dat meestal ook begrip op.’

‘In natuurgebieden mogen recreanten worden geweerd?’

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

Henk Sierdsema, senior-onderzoeker bij Sovon Vogelonderzoek Nederland

‘Meestal is volledige afsluiting helemaal niet nodig’

‘Voor het draagvlak is het heel belangrijk om naast flora en fauna ook rekening te houden met wensen van mensen. Wel of niet afsluiten is daarom maatwerk. De gevoeligheidskaarten die we voor de vogelsoorten maken, zijn een goede basis voor maatregelen. Op die kaarten zie je in welke mate een gebied gevoelig is voor verstoring van vogelsoorten.

Voor vogels is goed uitgezocht hoe gevoelig ze zijn voor verstoring bij hun nest of foerageerplek. De strandplevier reageert zo sterk op de mens dat je dat rechtstreeks terugziet in de populatieomvang. In Nederland kunnen strandplevieren maar op een paar plekken broeden. Willen we er meer, dan moeten we stranden afsluiten. Onze gevoeligheidskaarten worden al gecombineerd met kaarten die we samen met Ravon voor de herpetofauna (reptielen en amfibieën) maken. Door meer soortengroepen toe te voegen, ontstaat er een completer beeld van natuurgebieden die kwetsbaar zijn voor recreatie.

Meestal is volledige afsluiting helemaal niet nodig. Uitzonderingen zijn bijvoorbeeld natte bloemrijke graslanden en broedgebieden voor kraanvogels. Elke recreant is er dan één teveel. Een geslaagd voorbeeld van afsluiting vind je bijvoorbeeld op de Slufter (Texel). Dwars over de zandplaat is een koord gespannen. Dat blijkt goed te werken; mensen stappen er niet overheen. Steeds vaker wordt gekozen voor tijdelijke afsluiting: in bepaalde Veluwe gebieden tijdens het broedseizoen, en in het voorjaar en de zomer op de Sallandse Heuvelrug om herpetofauna te beschermen tegen mountainbikers. Wat betreft handhaving is het prettig om paden helemaal te verwijderen, maar dan moet er wel een alternatief geboden worden, zodat mensen een ommetje kunnen blijven maken en niet zelf eigen paden gaan maken.’

Ron Manuel, directeur van Nivon

‘Wij gaan niet wandelen in broedgebieden tijdens het seizoen en respecteren de aarde om ons heen die we af en toe mogen lenen of gebruiken’

‘Recreanten weren in natuurgebieden? Voor Nivon (Nederlands Instituut voor Volksonwikkeling en Natuurvriendenwerk) zou dat erg lastig, zo niet onmogelijk zijn. Met verblijfaccommodaties in of tegen natuurgebieden aan en de exploitatie van 6.000 kilometer wandelpad, is dat bijna onmogelijk en ook niet nodig. Nivon staat onder andere voor respect voor de natuur en draagt daarover op luchtige wijze kennis over aan onze gasten. Wij gaan niet wandelen in broedgebieden tijdens het seizoen en respecteren de aarde om ons heen die we af en toe mogen lenen of gebruiken. Geen discocamping dus, maar een natuurkampeerterrein, dat is waar wij voor staan. Natuur en recreatie zou heel goed te combineren moeten kunnen zijn. Naast het exploiteren van accommodaties en wandelpaden organiseert Nivon ook wandel- en kanoreizen. Natuurlijk ruim je dan je eigen afval op. Het zijn vaak de kleine dingen die ervoor zorgen dat natuur en recreatie juist heel goed samen kunnen gaan. Dat leert je ook respect te hebben voor de natuur om je heen. Lastig? Tja, wij weten niet beter en onze nieuwe gasten of leden zien de voorbeelden en foto’s, horen de verhalen en stellen vast dat het inderdaad heel goed toeven is bij en met Nivon en natuurlijk ook in de natuurgebieden. Eerlijk is eerlijk, Nivon is natuurlijk geen commerciële organisatie. En in een vereniging met ruim 30.000 leden kan financieel soms ook een andere, meer bewuste keuze worden gemaakt. Winst maken is voor ons geen drijfveer. En zeker als je al honderd jaar bestaat, blijkt dat onze filosofie niet heel slecht werkt!’

Imke de Jong, specialist Natuurbeleving en Recreatie bij Natuurmonumenten

‘Een goede zonering in natuurgebieden is voor ons het belangrijkste middel om kwetsbare natuur te beschermen en beleven mogelijk te maken waar dat kan’

‘Natuurmonumenten staat vanzelfsprekend voor instandhouding en herstel van biodiversiteit. Maar ook het beleven van natuur en landschap blijft wat ons betreft cruciaal voor het behoud op lange termijn. Mensen hebben nu eenmaal bijzondere natuurervaringen nodig, zodat natuur van betekenis blijft en ze natuur belangrijk blijven vinden. Ook nu het niet goed gaat met de natuur, probeert Natuurmonumenten steeds de balans te vinden tussen beschermen en beleven. Een goede zonering in natuurgebieden is voor ons het belangrijkste middel om kwetsbare natuur te beschermen en beleven mogelijk te maken waar dat kan. Voor nu betekent dit dat niet alles kan, of niet overal meer kan. Of dat voor sommige activiteiten geen of minder plek is in natuurgebieden. Dat is steeds maatwerk. Soms is dit het aanwijzen van extra deelgebieden als tijdelijk of permanent rustgebied. Of voegen we juist recreatieve voorzieningen toe op plekken die tegen een stootje kunnen. Waar nodig doen we dit in afstemming met de omgeving.

Voor de lange termijn zetten we ons de komende jaren in voor een natuurrijker Nederland. We willen dat rondom natuurgebieden, in het landelijk gebied en in en rond woonkernen aantrekkelijker en toegankelijker groen komt om de robuustheid van de natuur te versterken en de groeiende recreatie een plek te geven. Ruimte voor mensen kan en moet meegekoppeld worden met ruimtelijke projecten voor woningbouw, energietransitie en waterberging. Sturing, lokale samenwerking en creativiteit is nodig om de beschikbare ruimte zo slim mogelijk in te richten en een groene en gezonde leefomgeving duurzaam vorm te geven.’